

19-04-2022

April. Vo en hbo aan het woord: leerlijn onderzoeksvaardigheden professioneel aanpakken

Hoe krijg je de onderzoeksvaardigheden en daarmee ook het profielwerkstuk naar een hoger niveau? Het Wolfert Lyceum ontwikkelt hiervoor een onderzoekslijn van klas 2 havo/vwo naar het laatste schooljaar. De opleiding Verpleegkunde van Hogeschool Rotterdam bouwt hier graag op voort.

Een veel te brede onderwerpkeuze of weinig onderscheid tussen hoofd- en deelvragen. Profielwerkstukken missen weleens diepgang, zagen docenten op het Wolfert Lyceum in Bergschenhoek. Leerlingen bleken enorm te worstelen met de opzet van een onderzoek of met het formuleren van goede vragen voor interviews. "De begeleiding vroeg onnodig veel energie van de begeleiders bij de leerlingen", zegt Els Meijknecht, teamleider onderwijs bij het Wolfert.

Op de fiets

Redenen voor het Wolfert om het anders aan te pakken. Nu stappen leerlingen van 2-havo en 2-vwo op de fiets naar Berkel en Rodenrijs om hun allereerste onderzoek te doen, waarmee ze meteen hun zelfstandigheid trainen. In de jaren daarna voeren ze een afgebakend onderzoek uit in Delft, Utrecht en Rotterdam. In Delft kunnen ze bijvoorbeeld Johannes Vermeer of Willem van Oranje kiezen als onderwerp, maar ze kunnen ook enquêtes afnemen in winkelstraten of industrieterreinen onderzoeken.

Compleet onderzoek

Ieder schooljaar krijgen ze een week de tijd om hun onderzoeksvaardigheden te ontwikkelen, waarmee ze stapsgewijs toewerken naar het profielwerkstuk. De leerlingen doorlopen daarbij de stappen voor een compleet onderzoek: een onderzoeksvraag formuleren, deelvragen bedenken, veldonderzoek doen, uitkomsten verwerken, presenteren en evalueren. "Lekker concreet, zodat ze meteen ervaren hoe het is", zegt Els.

De eerste resultaten van deze leerlijn zijn bemoedigend, vertelt Els. "De tweedeklassers maken allerlei fouten, zoals te grote onderwerpen kiezen. Ik vind het prachtig dat ze hier tegenaan lopen, want het telt nu op geen enkele manier mee voor hun cijferlijst. Ze merken ook hoe handig het is om meteen je bronnen of je zoekwoord te noteren."

Zelfvertrouwen

In het derde jaar krijgen de leerlingen meer theoretische achtergrond over onderzoek doen. "Het belangrijkste punt daarbij is het verschil tussen kwalitatief en kwantitatief onderzoek", vertelt Els. "Ook samenwerken en zelfstandig werken zitten daarbij. Vanaf volgend jaar gaan we in 4-vwo hiermee verder, zodat er een opbouw zit in de leerlijn. Voor de vwo-projecten geldt bovendien dat we de w van wetenschap willen versterken."

Hiermee hopen ze de leerlingen beter voor te bereiden op de profielwerkstukken, zodat ze daar met meer vertrouwen aan beginnen. "Als Daltonschool is het ons hoofddoel om leerlingen af te leveren die met zelfvertrouwen in de wereld staan", vertelt Els. "Dat sluit aan bij het doel van oprichter Helen Parkhurst van het Daltononderwijs om de 'fearless human being' na te streven."

Watertrappelgedrag

Ook Annemiek Veken (kerndocent van opleiding Verpleegkunde van Hogeschool Rotterdam) ziet studenten worstelen met onderzoek doen en andere vaardigheden. "Ik zie bij de beginnende studenten veel watertrappelgedrag, met name op het gebied van zelfstandig werken. Wij dachten dat na de coronatijd studenten daar wel beter in geworden zouden zijn, maar dat is helaas niet zo."

Zij signaleert een verschil tussen wat het hbo vraagt en wat instromende studenten kunnen. "Het gat is bijna niet te overbruggen, dus dat moet je opbouwen. Daarom ben ik ook zo blij dat scholen op een professionele manier met het profielwerkstuk aan de slag gaan, zodat de aansluiting tussen voortgezet en hoger onderwijs beter wordt."

Programma updaten

Studenten gaan bij haar opleiding meteen aan de slag met onderzoekvaardigheden, dus dat moeten ze in huis hebben. Maar het schort ook aan digitale vaardigheden en kritisch denken. "Kritisch denken is de kern van het vak van verpleegkundige, maar het lijkt erop dat studenten nauwelijks het kaf van het koren kunnen onderscheiden."

En dan de ICT-vaardigheden. "Dat is niet 'dom op de knoppen bonken', maar ook weten hoe je bijvoorbeeld een programma een update geeft", zegt Annemiek. "In de zorg wordt steeds meer digitaal gedaan, dus ook deze vaardigheden zijn essentieel. Als het basis- en voortgezet onderwijs daar te weinig aandacht aan besteden, hebben studenten in hun vooropleiding daar last van."

Uitwisseling

Daarom moet er meer uitwisseling tussen vo- en ho-docenten komen, vindt Annemiek. "Het schort bij beide kanten aan een goede aansluiting. Wij moeten beter beseffen waar onze leerlingen vandaan komen, want het onderwijs is één doorlopende leerlijn."

"Daarnaast hebben aankomende studenten een beter beeld nodig van het beroep. Onze studenten willen bijna allemaal naar de kinderafdeling van het ziekenhuis, maar er is nog veel meer. In het eerste jaar zetten we in op de beeldvorming van het vak, zodat ze bewuste keuzes gaan maken."

Toch is er nog één ding belangrijker voor de opleiding: intrinsieke motivatie. "Als je écht verpleegkundige wil worden, dan haal je het wel", is de ervaring van Annemiek. "Deze mensen staan open voor feedback en komen elke keer weer bij je terug. Dan kom je er wel."

Tips voor docenten in het voortgezet en hoger onderwijs:

- Veldwerk in het voortgezet onderwijs vraagt om heel veel begeleiders. Het Wolfert Lyceum heeft goede ervaringen met het inschakelen van studenten. Zij zijn zelf ook bezig met onderzoek en kunnen scholieren goed assisteren.
- De overstap naar zelfstandig studeren in het hoger onderwijs is heel groot. De geleidelijke opbouw van vaardigheden en veel aandacht voor het profielwerkstuk helpen bij het verkleinen van de overgang.
- Opleidingen in het hoger onderwijs kunnen ook de vaardigheden nog meer stapsgewijs aanbieden. Neem studenten in de eerste onderwijsperiode meer bij de hand en bouw het dan geleidelijk af.